

DÜNYA ALPAGUT FEDERASYONU

Alpagut

2026 BASKISI

Spor, kuralları ve dereceleri

İçindekiler

01	Alpagut nedir	3
02	Adın kökeni	4
03	Alpagut'u farklı kılan	5
04	Beş yarışma sistemi	5
05	Müsabaka alanı	6
06	Galibiyet nasıl belirlenir	7
07	Takım müsabakası — BÖLÜK	8
08	Kıyafet ve koruyucu donanım	8
09	Alplık yolu — dereceler	9
10	Hakemler	10
11	Güvenlik ve genç sporcuların korunması	11
12	Dünyada Alpagut	12

1 Alpagut nedir

Alpagut, Türk halklarının savaşçı mirası üzerine kurulmuş çağdaş bir dövüş sanatı ve spor dalıdır. 2014 yılında Bakü’de kurulmuştur ve bugün Dünya Alpagut Federasyonu aracılığıyla 50’den fazla ülkede uygulanmaktadır.

Alpagut, değişmeden günümüze ulaşmış eski bir sistem değildir. Çağdaş bir yeniden kuruluştur. Türk dünyasının dövüş yöntemleri, askerî gelenekleri ve ahlak kuralları tarihî kaynaklardan incelenmiş ve kendi tekniği, terminolojisi, dereceleri ve yarışma kurallarıyla tek bir sistemde toplanmıştır.

Dövüş tekniklerinin seçilmesi, uyarlanması ve tek bir sistem içinde birleştirilmesi tarihte yeni bir olay değildir. Antik pankration, vuruş ve güreş tekniklerini bir araya getiren kapsamlı bir dövüş sistemiydi; modern biçimi ise yeni spor kuralları ve güvenlik standartları temelinde yeniden sistemleştirilmiştir. Aynı şekilde judo, SAMBO, taekwondo ve Brezilya jiu-jitsusu gibi modern dövüş sistemleri de önceki okulların, tekniklerin ve uygulamaların seçilmesi, uyarlanması ve standartlaştırılması yoluyla bugünkü biçimlerini almıştır. Alpagut bunu açıkça söyler. Antik çağdan kesintisiz bir soy iddia etmez; saygınlığını ne kadar özenle kurulduğuna ve bugün nasıl uygulandığına borçludur.

Kaynaklar: J. Arvanitis, *Pankration: The Traditional Greek Combat Sport and Modern Mixed Martial Art* (Boulder: Paladin Press, 2003) · S. Inoue, “The Invention of the Martial Arts: Kanō Jigorō and Kōdōkan Judo”, *Mirror of Modernity: Invented Traditions of Modern Japan* içinde, ed. S. Vlastos (Berkeley: University of California Press, 1998), s. 163–173 · Uluslararası Sambo Federasyonu (FIAS), “History of SAMBO”, *sambo.sport* · U. Moenig, Cho Sungkyun, Kwak Taek-Yong, “Evidence of Taekwondo’s Roots in Karate: An Analysis of the Technical Content of Early Taekwondo Literature”, *Korea Journal* 54, sayı 2 (2014), s. 150–178 · J. Cairus, “Modernization, Nationalism and the Elite: The Genesis of Brazilian Jiu-Jitsu, 1905–1920”, *Revista Tempo e Argumento* 3, sayı 2 (2011), s. 100–121.

Kadınlar ve erkekler, yaş gruplarına ve sıklet kategorilerine göre tek bir uluslararası kural kitabıyla, ulusal turnuvalardan Dünya Şampiyonalarına kadar yarışır. Kökeni, dili ya da inancı ne olursa olsun herkes Alpagut çalışabilir. Sanat hiçbir halka, kültüre ya da inanca karşı değildir.

2014

Bakü’de kuruldu

5

Yarışma sistemi

9

Teknik temel

50+

Ülke

Açılış töreni, 3. Dünya Alpagut Şampiyonası · Bursa, 1–4 Aralık 2022

2 Adın kökeni

Kelime, spordan çok daha eskidir.

alpağut er — düşmana tek başına saldıran ve yakalanamayan yiğit savaşçı.

Kâşgarlı Mahmud, *Divanü Lûgat-it-Türk*, 1072–1074, I, 144; III, 422

Kâşgarlı Mahmud, Türk dillerinin sözlüğünü XI. yüzyılda, Türk boylarını dolaşıp dillerini kayda geçirdikten sonra yazdı. Ona göre *alpağut*, kişisel cesareti ve kararlılığı olan bir savaşçıydı: tek başına hareket edebilen ve geri çekilmeyen biri.

Kelime sözlükten de eskidir; VIII. yüzyılın taş yazıtlarında zaten geçer. 732 tarihli Kül Tigin Yazıtı'nda *alpagu on er*, yani Tongra boyunun on seçkin savaşçısı anılır. Aynı kelime, kendi biçimleriyle, Yenisey yazıtlarından ve Eski Uygur metinlerinden geçerek sözlüğe ulaşır — ve 2014'te bir spor dalına ad olur.

732	●	alpagu	Kül Tigin Yazıtı
735	●	yılpagut	Bilge Kağan Yazıtı
VIII–X. yy.	●	alpagu	Kara-Yüs I · Yenisey
IX–XI. yy.	●	alpagut	Eski Uygur metinleri
1072–1074	●	alpağut	Divanü Lûgat-it-Türk
2014	●	ALPAGUT	modern spor

Şekil 1 · 732'den 2014'e kelime

Kaynaklar: Kül Tigin Yazıtı, kuzey yüz, 7. satır ve Bilge Kağan Yazıtı, doğu yüz, 31. satır (yay.: T. Tekin, *Orhon Yazıtları*, Ankara: Türk Dil Kurumu, 1988) · Kara-Yüs I (Yenisey), 6. satır (E. Aydın, "Yenisey Yazıtlarında Geçen Unvanlar ve Unvan Niteleyicileri", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı — Belleten*, 2011/2, s. 10–11) · K. Röhrborn, *Uigurisches Wörterbuch* (Wiesbaden: Franz Steiner, 1977–1998), s. 107 · Kâşgarlı Mahmud, *Divanü Lûgat-it-Türk*, çev. B. Atalay (Ankara: Türk Dil Kurumu, 1988), c. I, s. 144; c. III, s. 422.

3 Alpagut'u farklı kılan

Dört yapısal özellik Alpagut'u öteki dövüş sporlarından ayırır. Her biri tanıtım metnine değil, resmî kurallara yazılmıştır.

Tek bir sanatın içinde beş yarışma sistemi

Alpagut tek bir yarışma biçiminden ibaret değildir. Beş sistem tek bir çerçevede düzenlenir; her birinin kendi amacı, kendi izinli ve yasaklı teknikleri ve kendi değerlendirme ölçütleri vardır. Sporcu tek bir dövüş sisteminde yarışır; KAÇUT buna ek olarak yazılabilir.

Alan dövüşün ortasında boyut değiştirir

Müsabaka dairesel bir alanda yapılır ve alan edilgen bir zemin değildir — dövüşün mekaniğini doğrudan biçimlendirir. BÖRÜ yakın ve kesin mücadelenin, BERKUT geniş manevranın dairesidir. Bir dakika BÖRÜ'de, bir dakika BERKUT'ta — sonra yeniden BÖRÜ.

Dokuz temel uzaktan yakına doğru sıralanır

Sıralama öğrencinin yolunu izler: uzak vuruştan (KOL, TEPIK) geçişe (AYÇA), oradan atma ve süpürmeye (YAKALAŞMA, BADALAĞ), sonra yakın mücadele ve yere (BAĞDAMAK, BOĞUÇAN). Sekizinci temel KORUY her mesafede işler; dokuzuncusu silah temelidir.

Dört kartlı değerlendirme sistemi

Hakem dört kart kullanır. Üçü puan verir ve basamak basamak daha yüksek değerli puanlara dönüşür; dördüncüsü cezadır. Müsabaka ya toplanan puanla kazanılır ya da tek seferde biter.

Alpagut dövüşü yalnızca bedensel bir karşılaşma saymaz. Teknikle davranış ayrı öğretilmez: rakibi küçük düşürmeden atmak, boğma tekniğini uygulayıp ne zaman bırakacağını bilmek, silahı sorumlulukla kullanmak — hepsi aynı eğitimin parçasıdır.

4 Beş yarışma sistemi

KOD	SİSTEM	BİÇİM	NEYDE YARIŞILIR
A	AYÇA	Sınırlı temas	Hilal biçimli el ve ayak vuruşları, ayak süpürmeleri ve atış teknikleri.
B	BATUR	Karma dövüş	Tam el ve ayak vuruşları, klinç ve atışlar, boğma ve eklem kilitleri.
C	CAYMAZ	Tam temas	Kesin el ve ayak vuruşlarına dayanan ayakta bir sistem.
G	GURŞAK	Kemer güreşi ve yer	Klinç, atış, boğma, itme, ayak süpürmesi ve eklem kilidi teknikleri ile geleneksel kemer güreşi. Vuruş yoktur.
K	KAÇUT	Gösteri müsabakası	Silahlı ve silahsız resmî formlar ile kendini savunma dizileri; teknik üzerinden değerlendirilir.

Her sistemin Federasyonun Teknik Direktörlüğü bünyesinde bir sistem koordinatörü vardır. KAÇUT gösterisi bireysel (60–90 saniye), ikili (90–120 saniye) ya da üç ve daha fazla kişilik takım hâlinde (120–180 saniye) yapılır ve BERKUT dairesinin içinde uygulanır.

A AYÇA sınırlı temas	B BATUR karma dövüş	C CAYMAZ ayakta tam temas	G GURŞAK kemer güreşi ve yer	K KAÇUT gösteri müsabakası
--	---	---	--	--

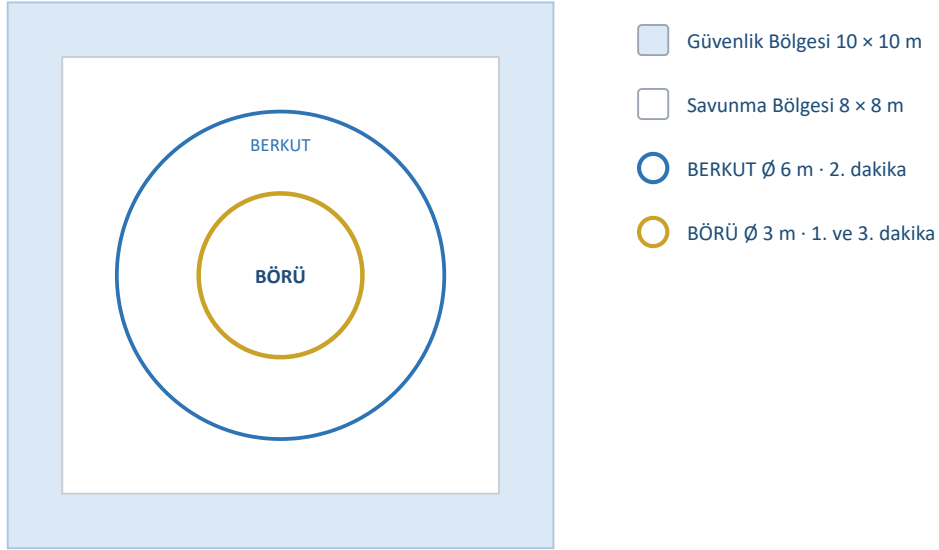
Sporcu tek bir dövüş sisteminde yarışır; KAÇUT buna ek olarak yazılabilir.

Şekil 2 · Tek sanat — beş yarışma sistemi

5 Müsabaka alanı

Müsabaka alanı dört bölgeden oluşur. Bunların ikisi, müsabakanın farklı dakikalarında etkin hâle gelen dairelerdir; böylece dövüş mesafesini sporcuların tercihi değil, kurallar belirler.

BÖLGE	ÖLÇÜ	İŞLEVİ
Güvenlik Bölgesi	10 × 10 m, dış mavi kare	Genel güvenlik sınırı; alandan çıkışı önler
Savunma Bölgesi	8 × 8 m, beyaz kare	Yer alma, savunma ve durumu değerlendirme
BERKUT dairesi	çap 6,0 m	Müsabakanın ikinci dakikasında etkin — geniş manevra
BÖRÜ dairesi	çap 3,0 m	Birinci ve üçüncü dakikalarda etkin — yakın, kesin mücadele

Şekil 3 · Müsabaka alanı

6 Galibiyet nasıl belirlenir

Süre

Her müsabaka tek devredir. 8–17 yaş gruplarında eleme müsabakası iki dakika, final üç dakika sürer. Büyükler (18–35) ve veteranlar (36–40 ve 41+) her ikisinde de üç dakika yarışır.

Dört kart

TERİM	PUAN	NE İÇİN	KART
SARGUT	1	Teknik üstünlük — doğru uygulanmış izinli bir vuruş, süpürme veya atış	Sarı
ACAR	3	Sayı (yere düşürme) ya da üç SARGUT birikmesi	Mavi
UTKU	6	Tam galibiyet — nakavt, teslim ya da iki ACAR birikmesi	Kırmızı
KINAK	—	Kural ihlali cezası. Puan değeri yoktur; üç KINAK müsabakayı kaybettirir	Siyah

Zincir sabittir: üç SARGUT bir ACAR, iki ACAR bir UTKU olur. Sistem, atılan vuruş sayısını değil teknik üstünlüğü ödüllendirir.

Galibiyet yolları

- **UTKU** — altı puan toplanır ya da rakip teslim olur. Müsabaka hemen biter.
- **Nakavt** — sporcu on saniye içinde ayağa kalkamaz. Tıbbi müdahale zorunludur.
- **Teknik üstünlük** — süre dolduğunda daha çok puan; puanlar eşitse KINAK'ı az olan üstün sayılır.
- **Hakem kararı** — puanlar ve KINAK eşitse üç hakemin çoğunluk kararı.
- **Rakibin diskalifesi** — ağır bir ihlal hâlinde.

Hakem, puandan bağımsız olarak da UTKU verebilir: sporcuda bilinç kaybı belirtileri varsa, savunmasız durumdayken art arda darbe alıyorsa ya da müsabaka doktoru müdahale öneriyorsa.

Şekil 4 · Puan zinciri

7 Takım müsabakası — BÖLÜK

Alpagut'ta yarışma yalnızca bireysel değildir. Bireysel müsabaka sporcunun kendi dengesini sınar; BÖLÜK ise temsil ettiği topluluğu sınar ve sonucu üç sporcunun ortak çabası belirler.

Kadro	Üç sporcu ve bir yedek
Sıklet	Hafif, orta ve ağır olmak üzere üç sıklet bandından birer sporcu
Dövüş sistemleri	Üst üste üç müsabaka; galibiyeti çok olan BÖLÜK kazanır
Beraberlik	Toplam puan belirler; o da eşitse iki taraftan birer sporcu arasında karar müsabakası yapılır
KAÇUT	Üç sporcu Yörtem'i aynı anda uygular; uyum ayrıca değerlendirilir

Bireysel müsabakanın bütün kuralları — puan sistemi, KINAK, tıbbi protokol ve güvenlik gerekleri — değişmeden uygulanır.

8 Kıyafet ve koruyucu donanım

Alpagut'un resmî müsabaka kıyafetinin adı **Çapan**'dır: siyah ceket ve krem rengi pantolon. Kemer ve koruyucu donanım köşe rengini taşır — sol köşe YORO için kırmızı, sağ köşe ÇORO için mavi — böylece hakemler ve masa sporcuları anında ayırt eder.

Koruyucu donanım pantolonun altına giyilir; Çapan'ın altına yelek ya da tişört giyilmez. Takı ve ek giysi yasaktır.

PARÇA	KURAL
Elmacık korumalı kask	Zorunlu
Eldiven veya yarım eldiven	Zorunlu
Dişlik ve kasık koruyucusu	Zorunlu
Göğüs koruyucusu	15 yaşına kadar bütün katılımcılar için zorunlu; 16 yaş ve üzeri erkeklerde kullanılmaz; kadın katılımcılarda bütün yaş gruplarında zorunlu
Ayak koruyucuları	Zorunlu

Gözlük yasaktır; yumuşak kontakt lens sporcunun kendi sorumluluğunda kullanılabilir. Metal diş aparatı için baş hakem ile resmî doktorun ortak onayı gerekir. Alana girişte kıyafet eksiği görülürse sporcuya düzeltmek için bir dakika verilir.

Çapan ve köşe renkleri — AYÇA sisteminde bir müsabaka

9 Alplik yolu — dereceler

Alpagut'ta ilerleme, her biri bir yöne ve bir kemer rengine bağlı dört ÜSTÜNGÜ basamağından, ardından on ustalık derecesinden geçer. Derece, tekniği göstermekle alınmaz: sınavda teknik, dövüş, kuram, kültür, davranış, fiziksel hazırlık ve süre birlikte ölçülür.

ÜSTÜNGÜ	YÖN	KEMER	AD	DERECELER
I	BATI	AK • beyaz	YENGİALP	başlangıç
II	GÜNEY	AL • kırmızı	ALPATAÇ	I–III QUR
III	DOĞU	GÖK • mavi	BİLGİNALP	I–III YET
IV	KUZEY	KARA • siyah	YARĞAN	BUYRUKALP, sonra I–X SAN

BUYRUKALP, 14–17 yaş için kadet usta basamağıdır. Üstünde, adları Orhun-Yenisey yazıtlarında, Divanü Lûgat-it-Türk'te ve Kutadgu Bilig'de kayıtlı eski Türk devlet unvanlarından gelen on SAN derecesi bulunur.

DERECE	UNVAN	KARŞILIĞI	DERECE	UNVAN	KARŞILIĞI
I-SAN	YARĞAN	Eğitmen	VI-SAN	ŞAD	Baş Usta
II-SAN	KÜR YARĞAN	Kıdemli Eğitmen	VII-SAN	KÜRŞAD	Kıdemli Baş Usta
III-SAN	TUN YARĞAN	Baş Eğitmen	VIII-SAN	YABGU	Büyük Usta
IV-SAN	TEĞİN	Usta	IX-SAN	KÜR YABGU	Kıdemli Büyük Usta
V-SAN	TUN TEGİN	Kıdemli Usta	X-SAN	TUN YABGU	Baş Büyük Usta

Dereceler arasındaki bekleme süreleri bellidir: I-SAN'dan X-SAN'a giden yol en az kırk beş yıl sürer. Derecelelerin üstünde, sanatın kurucusunun unvanı olan KUTSAN durur — tektir, basamakla yükselmez ve devredilmez.

Şekil 5 · Kemerden ustalığa

10 Hakemler

Hakemlik, sporcu derecelerinden ayrı bir merdivendir. Yüksek bir sporcu derecesi tek başına hakemlik hakkı vermez: her lisans sınavla verilir, Sınav Kurulunun siciline işlenir ve geçerlilik süresi vardır.

YILDIZ	LİSANS	DÜZEY	SÜRE	ASGARİ DERECE
★	ELKİN	Hakem Adayı	2 yıl	YARĞAN (I-SAN)
★★	TOLU	Ulusal Hakem	3 yıl	YARĞAN (I-SAN)
★★★	BİLGE	Kıdemli Hakem	4 yıl	KÜR YARĞAN (II-SAN)
★★★★	ATAMAN	Uluslararası Hakem	5 yıl	TUN YARĞAN (III-SAN)
★★★★★	ULUCA	Elit Hakem	6 yıl	bkz. Lisans Sistemi

Her basamak yazılı sınavın geçme notunu yükseltir — yüzde 70, 75, 80 ve 85 — ve uygulamalı değerlendirme ile asgari bir görev geçmişi ekler. BİLGE'den itibaren hakemin beş sistemin en az üçünde yetkin olması, ATAMAN'ın ise beşinde de yetkin olması gerekir. En yüksek lisans olan ULUCA üç aşamalı onayla verilir.

Bir müsabakada hakem kurulu; baş hakem, baş sekreter, etkin her sistem için bir koordinatör ve her tatamde bir orta hakem, bir yardımcı hakem, bir sekreter ile bir zaman hakeminden oluşur; sağlık ekibinin bulunması zorunludur.

11 Güvenlik ve genç sporcuların korunması

Alpagut, çocukların güvenliğini bir tavsiye olarak değil, bir yarışma kuralı olarak ele alır. Aşağıdaki hükümler her organizatör ve her hakem için bağlayıcıdır.

Teması sınırlayan yaş kuralları

YAŞ	AYAKTA BAŞA VURUŞ	BOĞMA TEKNİKLERİ
8-11	Yalnızca kontrollü temas. Kontrollü bir dokunuş bir puan getirir; güç gerekmez ve nakavt kastıyla atılan vuruş cezalandırılır	Yasak
12-15	El vuruşları genel kurala göre; ayak vuruşu temasla puan alır	Yalnızca tek elle
16 ve üzeri	Tam temas	Bütün boğmalar, olağan teslim kuralı

Kural kitabı gerekçeyi açıkça yazar: kask yüzü korur, beyni değil — darbede beyin kafatasının içinde hareket eder ve bunu hiçbir koruyucu engelleyemez. Bu yüzden en küçük yaş grubunda puan, vuruşun gücüne bağlı değildir.

Yer mücadelesinde 8-15 yaş için, eklem kilidi tam olarak uygulanıp dirsek, diz ya da ayak bileğine baskı başlar başlamaz hakem galibiyeti hemen ilan eder; teslim işareti beklenmez.

Müsabaka sırasında

- **On saniye kuralı.** Sporcu erken kalksa bile sayım sekize kadar sürer ve sporcu bundan önce müsabakaya dönemez. Bilinç kaybı varsa sayım yapılmaz: hakem hemen doktoru çağırır ve müsabaka biter.
- **Sarsıntı protokolü.** Müsabakanın durdurulmasından doktorun yazılı kararına ve verilen dinlenme süresine kadar yedi adım.
- **Zorunlu dinlenme.** 30 saniyeyi aşan bilinç kaybıyla nakavttan sonra 90 gün ve görüntüleme (BT/MR); kısa süreli bilinç kaybında 60 gün; sarsıntı belirtili teknik nakavtta 30 gün, belirtisiz olanda 14 gün. On iki ay içinde tekrarı süreyi ikiye katlar. Nakavt olan sporcu, doktorun yazılı onayı olmadan o müsabakada bir daha yarışamaz.

Müsabakadan önce

Tartı, müsabaka günü, hafif giysiyle ve sporcuyla aynı cinsiyetten bir görevli tarafından yapılır; kadın kategorilerinde tartı ekibinin tamamı kadınlardan oluşur. **18 yaş altı kategorilerde kilo düşürme — yapay zayıflama ve susuz bırakma — yasaktır** ve sporcu tartıya ancak müsabaka doktorunun yazılı onayıyla alınır. Sporcu tartıda kimlik belgesini, sağlık raporunu ve spor kazası sigortası belgesini sunar.

Dünya Şampiyonası'nda genç sporcular

12 Dünyada Alpagut

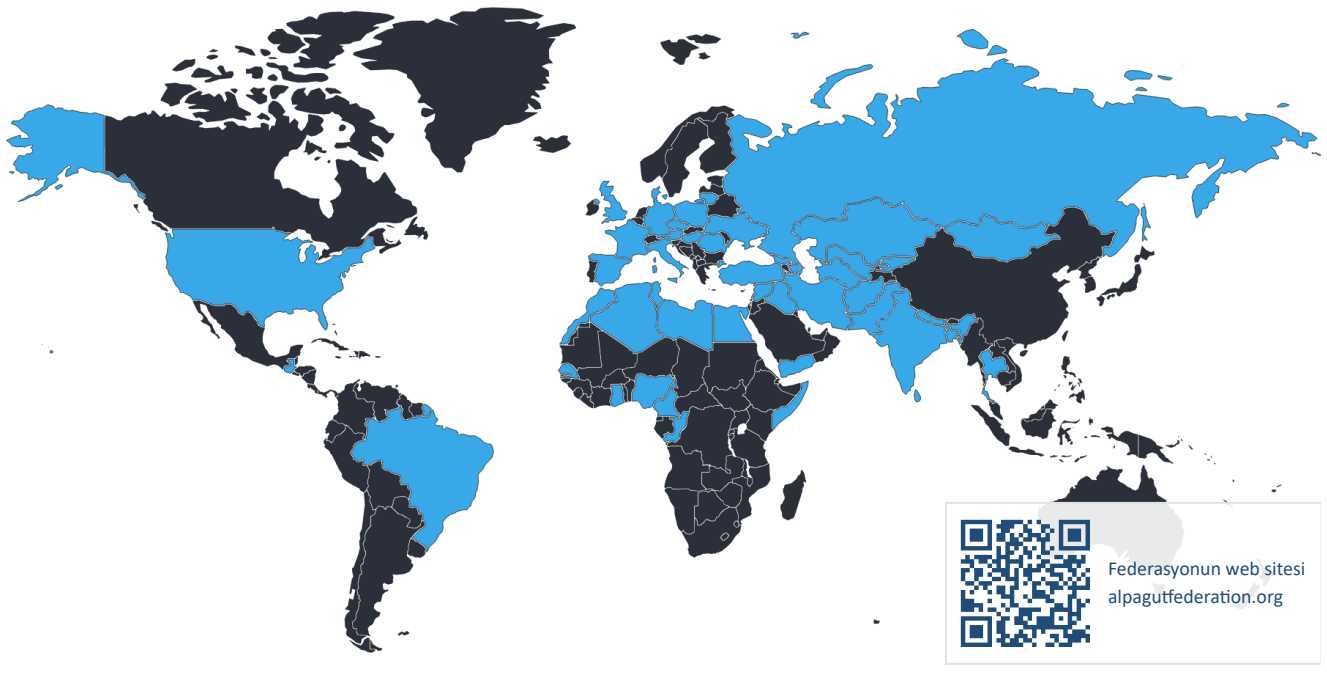
Federasyon 2014'ten bu yana, beşi Dünya Şampiyonası olmak üzere 17 uluslararası yarışma ve 9 uluslararası seminer düzenledi. Altıncı Dünya Alpagut Şampiyonası 3-6 Aralık 2026'da Ankara'da yapılacaktır.

2018	1. Dünya Şampiyonası — Bakü, Azerbaycan
2019	2. Dünya Şampiyonası — Bakü, Azerbaycan
2022	3. Dünya Şampiyonası — Bursa, Türkiye · 23 ülkeden sporcu
2023	4. Dünya Şampiyonası — Bursa, Türkiye
2025	1. Asya Şampiyonası — Çimkent, Kazakistan · 5. Dünya Şampiyonası — Bursa, Türkiye: 19 ülkeden 450 sporcu
2026	6. Dünya Şampiyonası — Ankara, Türkiye, 3-6 Aralık

Nasıl başlanır

Alpagut; ulusal spor kuruluşlarına, kulüplere, antrenörlere, hakemlere ve bireysel sporculara açıktır. Üye kuruluşun henüz bulunmadığı ülkelerde Federasyon, kuruluş oluşana kadar bir Ulusal Temsilci aracılığıyla çalışır. Lisanslı hakemler, verilmiş dereceler ve düzenlenen belgeler Federasyonun açık sicillerinden doğrulanabilir.

Web sitesi	alpagutfederation.org
E-posta	office@alpagutfederation.org
Merkez	AZ1010 Mikayil Rafili sok. 32, Nasimi ilçesi, Bakü, Azerbaycan

Şekil 6 · Alpaut 50'den fazla ülkede temsil ediliyor: bazı ülkelerde ulusal bir kuruluş, bazılarında bireysel bir temsilci aracılığıyla. Her ülkenin statüsü: alpautfederation.org/representation